

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อาหารเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ทำให้ร่างกายเจริญเติบโต สุขภาพอนามัยแข็งแรงสมบูรณ์ ซ่อมแซมที่ชำรุดส่วนที่สึกหรอของร่างกายและควบคุมการทำงานของระบบอวัยวะต่าง ๆ อาหารที่บริโภคควรมีคุณค่าทางโภชนาการครบถ้วนเพียงพอกับความต้องการของร่างกาย ไม่มีสารพิษ วัตถุเจือปนอาหาร สารปนเปื้อน และสารปลอมปนที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้บริโภค

ปัจจุบันสภาพความเป็นอยู่ของสังคมเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเพื่อการพัฒนาไปสู่ประเทศอุตสาหกรรมใหม่ของประเทศไทย ผู้หญิงต้องทำงานนอกบ้านเพื่อช่วยพยุงเศรษฐกิจของครอบครัว ทำให้พฤติกรรมการบริโภคอาหารของประชาชนเปลี่ยนแปลงจากการปรุงประกอบอาหารที่บ้านไปเป็นการพึ่งพาอาหารพร้อมบริโภคที่มีจำหน่ายในท้องตลาดมากยิ่งขึ้น เพราะถ้าแม่บ้านประกอบอาหารเองจะใช้เวลาและความคิดค่อนข้างมาก (สมศรี สุกุมลนันทน์, 2539) นอกจากนี้ยังมีความต้องการซื้ออาหารพร้อมบริโภคที่สามารถบริโภคได้ทันที โดยใส่ถุงพลาสติกไปรับประทานที่บ้าน หรือมีการปรุงแต่งบางสิ่งบางอย่างอีกเล็กน้อยเท่านั้น ซึ่งอาจหาซื้อได้จากภัตตาคาร ห้องอาหาร ร้านอาหารประเภทรถเข็น แผงลอย ด้วยเหตุที่มีการปรุงอาหารที่รวดเร็วและมีปริมาณมาก เพื่อสนองความต้องการของผู้บริโภคที่มีมากขึ้น จึงมีความเสี่ยงจากสภาวะการสุขาภิบาลอาหารไม่ดี ที่อาจเกิดจากวัตถุดิบที่มีการปนเปื้อน สุขวิทยาส่วนบุคคลของผู้ปรุง ผู้บริการ สุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมของร้านจำหน่ายอาหาร ภาชนะอุปกรณ์ที่ทำจากวัสดุที่เป็นอันตรายจากการปนเปื้อน ดังนั้น ความสะอาดปลอดภัยของอาหารจึงเป็นบทบาทหน้าที่ของทุกคน ตลอดจนเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในหน่วยงานต่าง ๆ ที่จะต้องช่วยกันดูแลควบคุม และปฏิบัติงานให้ถูกต้อง เพื่อลดและป้องกันไม่ให้เกิดการเจ็บป่วยด้วยโรคอาหารเป็นสื่อ

อาหารเป็นภาพสะท้อนของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เช่น มีการดัดแปลงอาหารต่างรสชาติให้เข้ากับรสนิยมของคนไทย และอาจทำให้จำตำรับเดิมไม่ได้ (กรรณิการ์ พรหมเสาร์และคณะ, 2542) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภคจะเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ วัฒนธรรมเสมอ ในเรื่องเศรษฐกิจ หมายถึง รายได้ของครอบครัว ระดับราคาของอาหาร รวมถึงระดับและปริมาณของอาหารที่มีจำหน่ายในท้องตลาด ในขณะที่สังคม วัฒนธรรม รวมถึง

ลักษณะของครอบครัว อาชีพ การศึกษา ความเชื่อเกี่ยวกับประเภทและชนิดของอาหารมีอยู่ เช่น หญิงมีครรภ์ถูกจำกัดอาหารคือให้บริโภคแต่น้อย เพราะจะทำให้เด็กตัวเล็กและคลอดง่าย (ทิพย์รัตน์ มณีเลิศ, 2542) สำหรับการให้ความสำคัญของผู้บริโภคส่วนใหญ่ยังคงให้ความสำคัญในด้านรสชาติหรือความอร่อยเป็นหลักมากกว่าด้านความปลอดภัยต่อชีวิตและสุขภาพของตนเอง ในการบริโภคอาหารพร้อมบริโภคนั้นมีเงื่อนไขทางสังคมและวัฒนธรรมเข้ามาเกี่ยวข้องเสมอ โดยเฉพาะความสัมพันธ์ในครอบครัวทำให้ลักษณะการบริโภคแตกต่างกันไปตามเงื่อนไข อาทิเช่น ในครัวเรือนถ้าแม่บ้านทำอาหารเรียบร้อยแล้ว ต้องให้พ่อบ้าน หรือปู่ ย่า ตา ยาย ในบ้าน บริโภคก่อน และแม่บ้านต้องทำหน้าที่ทำความสะอาดในห้องครัวให้เรียบร้อยก่อนบริโภค (สละ ชูจกกล และคณะ, 2542) วัฒนธรรมการบริโภคอาหารของคนไทยในรูปแบบที่บุคคลในครอบครัวบริโภคอาหารพร้อมกัน ทำให้มีโอกาสได้รับความอบอุ่นจากการพูดคุย สร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน (สุภาพ สอนปาน, 2541)

ในสังคมไทยให้การยอมรับว่าอาชีพครูเป็นผู้นำทางด้านความรู้และความคิด ฉะนั้น การปฏิบัติตนของครู สังคมจะให้การยอมรับเมื่อผู้เป็นครูทำหน้าที่แม่บ้านหรือพ่อบ้าน และใช้เวลาทำงานนอกบ้าน โดยมีการบริหารเวลาให้เกิดประสิทธิภาพ มีการลดขั้นตอนการปรุงอาหารเอง ไปเป็นการเลือกซื้ออาหารพร้อมบริโภคแทน หากผู้ซื้ออาหารพร้อมบริโภคใช้ความรู้พื้นฐานด้านโภชนาการช่วยในการเลือกซื้อด้วย อาจช่วยให้ได้อาหารที่มีคุณค่า จึงเป็นกรณีที่ผู้ศึกษาสนใจ เรื่องความสัมพันธ์ของความรู้พื้นฐานด้านโภชนาการของครูในจังหวัดเชียงใหม่กับการเลือกซื้ออาหาร

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ของความรู้พื้นฐานด้านโภชนาการของครูในจังหวัดเชียงใหม่กับการเลือกซื้ออาหาร มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้พื้นฐานด้านโภชนาการกับการเลือกซื้ออาหารของครู จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อเปรียบเทียบการเลือกซื้ออาหารของครู ตามตัวแปรด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้

ขอบเขตของการศึกษา

1. ขอบเขตด้านประชากร คือ ครูประจำที่สอนอยู่ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่ รวม 11 โรงเรียน จำนวนประชากรทั้งสิ้น 209 คน
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ความรู้พื้นฐานด้านโภชนาการและอาหารหลัก 5 หมู่ สำหรับการบริโภคในชีวิตประจำวัน

นิยามศัพท์เฉพาะ

ความรู้พื้นฐานด้านโภชนาการ หมายถึง ความรู้พื้นฐานเรื่อง อาหารหลัก 5 หมู่ สารอาหาร และคุณค่าทางโภชนาการ ในการศึกษานี้หมายถึงความรู้พื้นฐานด้านโภชนาการของครูในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่

อาหาร หมายถึง อาหารพร้อมบริโภคที่ผ่านการปรุงประกอบด้วยวิธีการปรุงอาหารตามแบบรายการอาหารชนิดนั้น พร้อมที่จะนำไปรับประทานได้ทันที

ครู หมายถึง ครูที่สอนประจำในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2543

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลจากการศึกษานี้จะทำให้ทราบ

1. ลักษณะทั่วไปของกลุ่มประชากร และปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้ออาหารของครูจังหวัดเชียงใหม่
2. ข้อมูลพื้นฐานในการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการเลือกซื้ออาหารแก่ประชากร กลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป